

Kaljuronimise raskuskategooriad

Idee teha kokkuvõtte kaljuronimise raskuskategooriatest tuli mul Andrese mägimarsruutide kirjeldusi ja üleskutset lugedes. Olen ise püüdnud erinevate süsteemide omavahelisi seoseid selgeks teha ja ega see kerge töö pole olnud. Mõtlesin, et miks mitte panna oma „nägemus“ selles asjas kirja ka teistele tutvumiseks.

Erinevad kategooriad on olemas pea igas riigis, kus vähegi kaljusid on, kõiki neid kirjeldada oleks aga juba suuremat masti ettevõtmine. Seepärast olen siia kokku kogunud enamlevinud ja Eestile lähemate maade kategooriate kirjeldused.

Millest juttu tuleb:

Vabaronimise (*free climbing*) süsteemid:

- prantsuse (nimetatakse ka *Fontainebleau* süsteemiks)
- ameerika (*Yosemite decimal*)
- suurbritannia
- UIAA e. saksa e. rahvusvahelise alpinismiföderatsiooni süsteem
- Soome
- V-skaala ehk ameerika *bouldering* skaala

Abivahenditega ronimise (*aid climbing*) süsteemid

Muud süsteemid:

- *multipitch* kategooriad (ameerika, vene)

Lisaks olen püüdnud juurde anda ka infot ajaloo ja praeguste saavutuste kohta. Lõpus on ka mõningaid erinevaid raskuskategooriate tabeleid ning näidiseid marsruutide topodest.

Head lugemist!

Hendrik

Kategooriatest üldiselt

Kaljuronimise raskuskategooriad on mõeldud raja raskuse edasiandmiseks mingi konkreetse süsteemi kaudu. See muudab rajad ja marsruudid omavahel võrreldavaks ja annab võimaluse otsustada raja jõukohasuse üle. Valdav osa vabaronimise süsteeme põhineb vaid raja tehnilise raskuse hindamisel ehk sellel, kui rasked on raja läbimiseks tehtavad liigutused ja kui palju energiat raja läbimine nõuab. Osad skaalad, näiteks brittide oma, annavad infot ka raja ohtlikkuse ja julgestusvõimaluste kohta.

Numbriline skaala iseenesest ei näita, millest konkreetselt raja raskus tuleneb. Selle järgi ei ole võimalik kindlaks teha, kas raja kategooria tuleneb vaid ühest-kahest liigutusest (rajal on konkreetne *crux* ehk raskeim koht) või on rada kogu ulatuses suhteliselt ühtlase raskusega. Viimasel juhul on raja kategooria tihtipeale kõrgem kõige raskemale liigutusele vastavast, kuna raja läbimine nõuab rohkem pingutust.

Üldlevinud viis radadele kategooria omistamiseks on see, et esmaläbija annab rajale oma hinnangu ja järgmised ronijad kas kinnitavad kategooriat või pakuvad muu variandi. Lõplikult sõltub raja

kategooria seega enamuse hinnangust. See tähendab, et rada tundub antud raskusega „keskmisele“ inimesele. Pikkadele või lühikestele võib rada olla tunduvalt kergem või raskem, aga see ei muuda raja „tegelikku“ kategooriat.

Erinevates ronimispaikades võivad ka samas süsteemis olevad sama kategooriaga rajad olla tegelikult üsnagi erinevad. See tuleneb kohalikest tavadest ja „suhtelisest“ kohalikust süsteemist. Radu hinnatakse võrreldes neid teiste radadega antud piirkonnas ja kui süsteem on juba hakanud „ujuma“, siis on ka uutele radadele antud hinnangud selles suhtelises süsteemis. Taolisest konnatiigi-efektist päästab ronijate liikuvus ja tahe külastada erinevaid piirkondi. See välistab väga ebakohaste kategooriate andmise.

Erinevat tüüpi rajad on samuti üheks segaduste allikaks. Kaks rada, millest üks on pragu liivakivis ja teine puhas seinarada taskutega lubjakivil, võivad olla sama kategooriaga. Inimene, kes on tugev üht tüüpi ronimises, ei pruugi aga sugugi olla sama hea ja ronida sama raskeid radu ka teist tüüpi kaljudel. Seega tundub üks teisest tunduvalt raskem.

Vabaronimise süsteemid

Prantsuse ehk *Fontainebleau* süsteem

Seda süsteemi kasutatakse laialdaselt nii sportlike, traditsiooniliste kui ka boulderingi radade hindamiseks. Arvatavasti on ta maailmas hetkel kõige levinum kategooriate süsteem.

Alguse sai ta *Fontainebleau* pargist Pariisi lähistel, kus on üüratu hulk suuri ja väiksemaid kivimürakaid. Nendel ronijaid minetati omal ajal *bleausard* ideks ja et oma radu kuidagi võrrelda ja hinnata, lõi nad nimetat süsteemi. Praeguseks on see levinud kõikjal Euroopas ja paljudes riikides väljaspool. Erinevus *boulderingi* ja sport/trad ronimise skaala vahel on see, et esimeses tarvitatakse lisandina suur-, teises väiketähti – näiteks 6A vs. 6a. Jämedalt võttes on boulderingi skaala kahe astme võrra nihkes ehk 6A \approx 6b. See tähendab, et 6b raja raskeim osa e. *crux* on põhimõtteliselt 6A raskusega probleem.

Prantsuse süsteem kergemalt raskemale:

1 ... 4

5a

5b

5c

6a

6a+

6b

6b+

6c

6c+

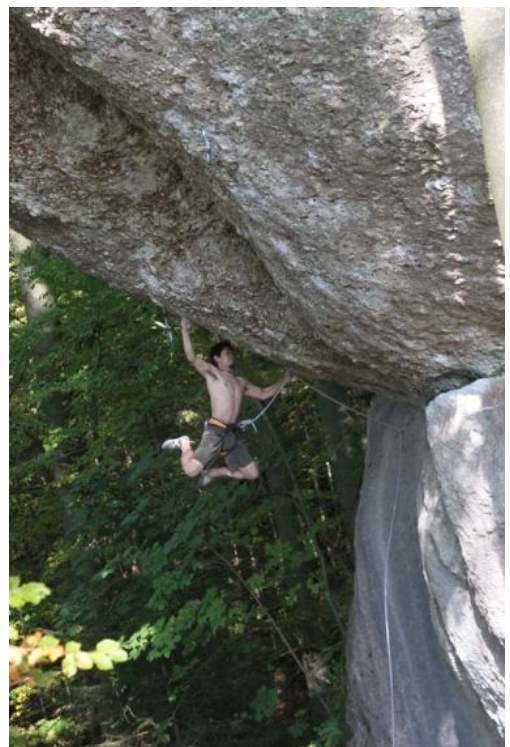
7a

...

9a - pildil Action Directe 9a, ronib Dai Koyamada

...

Astmetel 1-4 on lihtsalt numbrid, need on väga kerged rajad millel köisjulgestust üldjuhul ei kasutata. Alates 5. kategooriast lisatakse juurde täht a,b või c, nendel radadel

osutub juba vajalikuks kõisjulgestus. Alates 6. kategooriast lisatakse juurde ka + märk tähistamaks poolkategooriaid. Need rajad vajavad juba spetsiifilisemaid kaljuronimise oskusi. 7a kategooria on piir, millest raskemaid radu suudavad läbida vaid tugeva spetsiifilise ettevalmistuse ja treenitusega ronijad. Sealmaalt kasutatakse vahel raskuste veelgi täpsemaks määranguks ka vahepealseid määratlusi, näiteks 7c+/8a. 9a on see müstiline piir, mille ületamine teeb ronijast juba rahvusvahelise staari. Selle piiri ületajaid on ajaloos olnud tublisti alla 100 inimese.

Prantsuse süsteem on lahtine ja mida aeg edasi, seda raskemaid radu juurde lisatakse. Esimese 9a raja seadis üles sakslasest ronija Wolfgang Güllich 1991. aastal. Oma ajast tublisti ees olev ronija oli ka esimeste 8b, 8b+/8c ja 8c radade läbija ja oleks kindlasti piiride nihutamist jätkanud kui ta poleks 1992. aastal autoõnnetuses hukkunud. Esimene 9a, Action Directe (vt. pilti eelmisel leheküljel), on rada, mis on siiani jäänud tõsiseks katsepolügooniks kõigile tipptasemel ronijatele. Ennenägematu raskusega rada nõudis täiesti uusi treeningmeetodeid ja uue leiutisena sündis ka nn. *campus board* ehk kergelt ülekalduv sein, millele on kindlate vahedega kinnitatud horisontaalsed puuliistud. Nende liistude peal saab teha erinevaid sõrmede tugevdamise harjutusi, valdavalt sooritatakse neid vaid kätega rippudes, jalad õhus. Wolfgang Güllich saavutas lõpuks taseme, kus ta sooritas harjutusi 18mm liistudel vaid mõlema käe ühe sõrmega.

Hetkel on maailma raskeimateks rajadadeks *Akira* kategooriaga 9b, mille esmaläbimine 1995. aastal tõi kaasa sensatsiooni ja süüdistused luiskamises, ning *Chilam Balam* 9b+ Bernabe Fernandez'i poolt. Tänapäevaks on Fred Rouhling, Akira ülesseadnud prantslasest kooliõpetaja ja praegugi ülitugev ronija, siiski „õigeaks mõistetud“. Rada pole siiani näinud kordusläbimist, kuigi seda on proovinud mitmed absoluutse tippklassi ronijad. Sama lugu on ka *Chilam Balam* 'iga.

Ameerika ehk *Yosemite decimal* süsteem (YDS)

Esialgse süsteemi lõi Sierra Club ehk kohalik mägiaklubi 1930-ndatel Sierra Nevada piirkonna jaoks. Enne seda hinnati radu ja marsruute üksteise suhtes (see on raskem kui too ja kergem kui too kolmas), aga inimestele kes polnud muid radu läbinud, ei öelnud selline kirjeldus midagi. Seega loodi numbriline süsteem, mis annaks süsteemse aluse radade ja marsruutide võrdlemiseks.

YDS süsteem jaotub jämedalt viieks alamklassiks numbritena 1 kuni 5; viimane 5. jaotus jaguneb omakorda alajaotusteks, millest räägin täpsemalt veidi allpool. Marsruudi raskus tuleneb selle kõige raskemast osast või liigutusest. Samuti sõltub kategooria eksponeeritusest gravitatsioonile (exposure) ehk lühidalt kukkumisohust ja tõsidusest. Mõnedes allikates mainitakse, et tegelikult oli esialgsel Sierra mägiaklubi YDS süsteemil ka 6. jaotus, mille alla käisid abivahenditega ronimise kategooriad ehk *aid climbing* süsteem, aga tänapäeval seda enam ei kasutata. Abironimise kategooriad on nüüd omaette süsteemis.

Käsiraamatu *Mountaineering: The Freedom Of The Hills* järgi on peamisi kategooriaid kirjeldatud järgnevalt (sulgudes lisatud ka kommentaare muudest allikatest):

Klass 1: Matkamine (kõndimine rajal; soovitavalt ülesmäge; jalgrattarada)

Klass 2: Keerulisem matkamine (radadeta maastik; kohati tuleb tasakaalu säilitamiseks kasutada käsi; turnimine)

Klass 3: Turnimine, kõis võib kaasas olla, aga ei pruugi olla vajalik (käsi läheb vaja pea sama palju kui jalgu; kukkumisoht ei ole suur)

Klass 4: Lihtne ronimine, eksponeeritus, tihti kasutatakse köit, kukkumised võivad olla eluohtlikud (nagu ronimine mööda tuletõrjeredelit: lihtne, palju õhku allpool, lahti kukkudes suur mürts; kõisjulgestus tihti vajalik, kuid sageli piisab julgestusest üle puusa või muul traditsioonilisel viisil)

Klass 5: Tehniline vabaronimine (kõisjulgestus, mitmekesised julgestusvahendid; kukkumine ilma julgestuseta vägagi eluohtlik; vajalik on spetsiifiliste ronimistehnikate valdamine)

Väikesed tähelepanekud kukkumisohtu kohta:

Klass 1: kui kukud, oled loll

Klass 2: kui kukud, murrad käe

Klass 3: kui kukud, murrad jala

Klass 4: kui kukud, oled peaaegu surnud (st. ei saa hingata ja liigutada)

Klass 5: kui kukud, oled surnud

„Sooloronija on mees, kes kukub üksi; seong on mehed, kes kukuvad koos...“

Viies klass ehk tehniline vabaronimine

Järjest süvenev tehniline keerukus ja inimvõimete piiride avardamine tõid kaasa olukorra, kus 5. klass tuli jaotada alajaotusteks. 1950-ndatel võetigi kätte ja jagati see kümneks osaks, numbriliselt vastavalt 5.0 kuni 5.9, kus iga kategooria baseerus mingil kindlal kaljumarsruudil Tahquitz'i piirkonnas Californias. 5.0 oli rada nimega The Trough ja 5.9 The Open Book (pildil), mida peeti tol ajal raskeimaks inimlikult võimalikuks vabaronimisega läbitavaks rajaks.

Aeg on nüüdseks edasi läinud ja see tingis ka uute alajaotuste tekkimise. Esialgne suletud ja lõplik süsteem muutus avatud otsaga süsteemiks ja juurde lisandusid kategooriad 5.10, 5.11 ja nii edasi. Alates 5.10 on lisatud ka täpsustavad alajaotused a, b, c ja d. Näiteks 5.10d on umbes võrdne Font 6b-ga. Varemmainitud radadest *Action Directe* on YDS süsteemis 5.14d ja *Akira* 5.15b. Eestis korraldatavatel raskusronimise võistlustel ulatuvad kategooriad viimasel ajal väidetavalt Font 7c ehk 5.12d kanti, seda siis meeste A grupi finaalis.

Sedasi on naljaga pooleks kirjeldatud YDS süsteemi erinevaid kategooriaid:

5.0 – 5.4 Sul on kaks jala- ja kaks käenukki igaks liigutuseks. Numbri suurenedes muutuvad nukid väiksemaks.

5.5 ja 5.6 Kaks jala- ja kaks käenukki on ikka olemas, kuid algaja ei pruugi neid märgata

5.7 Puudub üks jala- või käenukk

5.8 Puuduvad kaks nukki neljast või ainult üks ja liigutus on suurt pingutust nõudev

5.9 Liigutusel on vaid üks mõistlik nukk kas jala või käe jaoks

5.10 Nukid puuduvad. Valikud on kas teeselda, et nad on seal, palvetada või minna koju...

5.11 Peale põhjalikku vaatlust järeldada sa, et see liigutus on ilmselt võimatu. Siiski aegajalt saab keegi sellega hakkama. Kuna seal pole käega haaramiseks midagi, haara sellest kahe käega!

5.12 Kalju on vertikaalne ja sile nagu klaas. Keegi pole kunagi sellist liigutust teinud, kuigi mõned väidavad, et on...

5.13 Sama mis eelmine, ainult kalju on ülekalduv.

Traditsioonilise julgestusega ronitavate radade jaoks kasutatakse põhimõtteliselt sama süsteemi väikeste erinevustega. Numbrilised väärtused on neil samad, kuid *trad* marsruutidel ei kasutata tihtipeale tähelisandeid vaid hoopis + ja – märke. Seega on 5.10a ~ 5.10-, 5.10b/c ~ 5.10 ja 5.10d ~ 5.10+. Märgid näitavad, kas rada on antud numbrilise kategooria kohta kerge (*easy*), raske (*sandbag*) või siis kindel (*solid*).

Lisaks kasutatakse tähistusi **PG-13** (õigesti paigaldatud julgestus on kindel, kukkumise korral pole lend pikk); **R** (*runout* julgestus on kehvapoolne, vahepeal puuduvad võimalused julgestusvahendite paigaldamiseks mis võib kaasa tuua pikki kukkumisi ja vigastusi); **X** (*extreme* julgestus on väga kehv või puudub üldse, kukkumised väga pikad ja võivad olla surmavad). Näiteks 5.7R tähendab, et rada pole väga raske, aga vahepeal tuleb ronida viimasest julgestuspunktist tublisti kõrgemale.

Suurbritannia skaala

Briti saartel kasutatav süsteem koosneb kahest osast: adjektiivne ehk raja üldist raskust ja ohtlikkust näitav ning tehniline, mis näitab keerulisima liigutuse raskust. Mõlemad on avatud otsaga, st. aegamööda tuleb uusi kategooriaid juurde.

Adjektiivne osa jaguneb kirjeldavateks nimetusteks järgnevalt:

E	Easy	Kerge
M	Moderate	Keskmine
D	Difficult	Keeruline
VD	Very Difficult	Väga keeruline
HVD	Hard Very Difficult	Raske väga keeruline
MS	Mild Severe	Kergelt tõsine/ohtlik
S	Severe	Tõsine
HS	Hard Severe	Raske tõsine
HVS	Hard Very Severe	Raske väga tõsine
E1	Extremely Severe 1	Ülimalt tõsine 1
E2	Extremely Severe 2	Ülimalt tõsine 2

ja nii edasi

Tehniline skaala sarnaneb mõneti prantsuse omaga, aga sisaldab hetkel vähem numbreid. Algab 1-ga ja lõpeb praegu 7b või 7c juures, mis vastab umbes Font 8c+...9a+ kategooriale; plussmärke juurde ei lisata.

Adjektiivne ja tehniline skaala antakse raja kirjelduses koos, näiteks E2 5b (kategooria Olhava rajale Kantti). Omavahel on nad seotud sel viisil, et 5b rada enam-vähem julgestusega on E2, sama rada kehvema julgestusega oleks E3 ja eriti hirmsa julgestuse puhul oleks ta E4. Eelneval pildil on raja *Beau Geste* neljas läbimine Mark Leachi poolt, raskuskategooriaks E6 6c.

Briti saartel toimuv ronimistegevus on oma mõneti kurikuulsa maine saanud kindlate põhimõtete tõttu. Nimelt ei varustata seal radu poltidega, seega toimub kogu julgestamine traditsioonilisi julgestusvahendeid (naelu, klemme, frende) kasutades. Seda isegi siis, kui rajal puuduvad võimalused julgestuse paigaldamiseks või on see nii kehv, et kannab heal juhul vaid keharaskust. Kirjeldatud tingimustes on välja kujunenud ronijate seltskond, kellele ei valmista erilist peavalu

juhused, kus viimane ebakindel julgestuspunkt on peaaegu poolel teel nende ja maapinna vahel... ja nad on parasjagu 15 meetri kõrgusel rajal, kus praktiliselt puuduvad nukid. Taoliste radade läbimiseks õpitakse need tihtipeale enne ülaltjulgestusega selgeks ja siis tehakse see üks (või ka mitu) raudseid närve ja tugevat tahet nõudev edukas katse.

Gritstone climbing nagu seda sageli nimetatakse, on oma nime saanud sealkandis levinud jämedateralise liivakivi (ingl. k. *gritstone*) järgi. Gritstone rajad on kuulsad selle poolest, et põhinevad suures osas hõõrdumise oskuslikul kasutamisel, kuna nukke, millest haarata, lihtsalt tihtipeale pole. Ülimat täpsust ja osavust nõudvad ebakindlad liigutused puuduliku julgestuse kohal pole just see, mida enamus ronijatest otsib. Seepärast ongi brittide mängumaa jäänud suures osas neile endile. Hetkel on raskeimaks rajaks Dave MacLeodi 2006. aasta aprillis läbitud Rhapsody, mille kategooriaks on E11 7a. Ise kirjeldab ta seda nii: „Font 8c/8c+ ronimine 11 meetrit üle viimase julgestuspunkti, milleks on pisike RP stopper.“ Tuntumad ronijad on Jerry Moffat, Johnny Dawes, John Dunne, Seb Grieve, Adrian Berry ja mitmed teised.

UIAA ehk rahvusvahelise alpinismiföderatsiooni süsteem

UIAA süsteem leiab kasutust peamiselt Austrias, Saksamaal ja Šveitsis lühemate kui üks kõiepikkus radade hindamiseks. Alpides ja Himaalajas on ta kasutusel ka pikemate marsruutide kaljulõikude raskuse määramisel. Ma ei tea kas see vastab tõele, aga mõnes paigas on märgitud, et ka vene kaljumarsruutide rooma numbrites osa on UIAA süsteemis.

Algselt pidi UIAA süsteem olema lõplik ja jääma vahemikku I (kõige kergem) kuni X (kõige raskem). Nagu muude süsteemidegagi, jäi see lõpuks ajale jalgu ja tuli muuta otsast avatuks. Hetkel raskeimad rajad on XII- kategooriaga. Alates V lisatakse juurde ka – ja + et märkida antud numbri kohta kergeid ja raskeid radu. UIAA kategooria näitab raja raskust samal põhimõttel kui prantsuse süsteem.

Firmi liikmeks astumise tingimustes on ühe liikmekssaamise võimalusena märgitud ka UIAA V raskuskategooria kaljumarsruudi läbimine altjulgestusega. UIAA V \approx Font 5b \approx YDS 5.7 \approx Soome 5 \approx briti HS 4b.

Soome süsteem

Soomes kasutusel olev süsteem on mõeldud traditsioonilise julgestusega läbitavate radade tähistamiseks. Siia alla käivad ka rajad, millest mingi osa on ohutuse eesmärgil polditud. Rajad, millel on julgestamiseks vaid statsionaarsed julgestusaasad, on hinnatud prantsuse süsteemis. Põhimõtteliselt samasugust süsteemi kasutatakse vist ka Rootsis ja Norras, aga nende skaalad ei ühti omavahel päris täpselt.

Soomes algavad rajad 3 ja lõpevad hetkel 8+/9- kategoorial. Alates 5 lisatakse ka + ja – märke nagu teisteski süsteemides, tähistamaks oma numbri kohta kergeid ja raskeid radu. Juuresoleval pildil ronib Aet teadmata kategooriaga rada (6/6+ ?), suurepärase välisnurk vasakul on aga Kantti, 6-

V-skaala ehk ameerika *boulderingi* süsteem

Enne kui ma lähen V-skaala juurde, räägin ma ühest varasemast leiutisest, mille autoriks on moodsa *boulderingi* isaks nimetatud John Gill. Aastal 1958, mil sportronimist polnud veel sündinud ja kivirahnudel roniti peamiselt vaid ajaviiteks, lõi John Gill, kes oli ennast erandlikult vaid *boulderingile* pühendanud, oma **B-skaala**. Nagu tema sõber Yvon Chouinard märkis, tehakse kõige raskemad ronimisliigutused alati rändrahnudel, kus puudub vajadus jännata julgestusega. B-skaala esimene aste B1 märkiski probleeme, mis olid tehniliselt sama rasked kui raskeimad kaljumarsruudid. B2 märkis veelgi keerukamaid, „*boulderingi taseme*“ probleeme. B3 kategoorias olid need rajad ja probleemid, mida oli läbitud vaid ühel korral. Iga korduslähimine alandas selle kohe B2 peale. Gill tahtis sellega tõmmata ronijate tähelepanu uuele spordialale ja anda neile põhjust oma tehniliste oskuste täiustamiseks ja taseme tõstmiseks. Aja möödudes pöördus ronijate tähelepanu Gilli kurvastuseks aga hoopis numbrite tagaajamisele. Viimasel ajal on B-skaala suhteliselt unarusse vajunud.

1990. aastate alguses lõi John 'Vermin' Sherman nüüdseks laialt levinud Verm- ehk V-skaala. Algselt oli see mõeldud Hueco Tanks'i piirkonna jaoks, mida iseloomustavad suurte taskutega ehk nn. *hueco*'dega kivimürakad. Skaala algab V0-ga ja lõpeb praegusel hetkel V16-ga, mis vastab Font 8C+. Erinevalt teistest süsteemidest jagatakse selles + ja - märkidega poolkategooriateks kergem ots ehk umbes V0-V2. Skaala on levinud peamiselt Ameerikas.

Pildil: jaapanlane Dai Koyamada punnitamas V16 probleemil *The Wheel Of Life* (Grampians, Austraalia)

Abivahenditega ronimise (*aid climbing*) süsteemid

Põhimõtteliselt kasutatakse kogu maailmas praegu vaid ühte süsteemi, mille skaala jääb vahemikku A0 kuni A6. Need on marsruudid, millel ronija toetub julgestuspunktile mis on kas rajale varem lisatud (poldid) või mille ta on ise paigaldanud (naelad, klemmid, frendid, konksud jne). Halb asi on see, et paljudes kohtades tõlgendatakse seda süsteemi erinevalt. Kuidas vastavad näiteks Venemaa kategooriad Ameerika omadele, seda ma ei tea.

Varemalt jagunes skaala järgnevalt:

- A1** kõik julgestuspunktid on kindlad ja lihtsad
- A2** punktid on kindlad, kuid nende paigaldamine võib olla mõneti keeruline
- A3** paljud punktid on keerulised paigaldada, kuid sekka juhtub ka kindlaid punkte
- A4** mitmed järjestikused punktid, mis ei pea rohkem kui keharaskust
- A5** rohkem kui 20m järjestikuseid vaid keharaskust kandvaid punkte

Seoses järjest keerulisemate marsruutide läbimisega on **tänapäeval (Ameerikas) kasutusel olevat süsteemi kirjeldatud nii:**

A0 – nn. *French free* ronimine, kus vabaronimise ajal toetutakse vahepeal julgestusvahenditele. Ei kasutata reदेleid; siia alla käib kõik see, mida ei saa enam nimetada vabaronimiseks.

A1 – lihtne abironimine. Julgestuspunktid on kindlad ja lihtsad paigaldada. Iga punkt peaks pidama vastu kukkumisele.

A2 – keskmise raskusega abironimine. Kindlad kuid sageli veidrad või pingutust nõudvad paigutused. Lahtikukkumine ei kujuta erilist ohtu.

A2+ - keskmine raskus, kuid ebakindlad ja hõredad punktid korralike kohal. Ohtlikud kukkumised on võimalikud, kuid vähetõenäolised.

A3 – raske abironimine. Palju järjestikused ebakindlaid ja hõredaid julgestuspunkte, mida tuleb enne koormamist testida. Lõigu kohta peaks olema ka kindlaid punkte, kuid neid on vähe ja nad on üksteisest kaugel. Kukkumise korral võib kuni 8 punkti välja lennata ja kukkumismaa ulatuda 15 meetrini, kuid tõsist ohtu need ei tohiks kujutada. Ühe kõietäie ronimine võib võtta tunde.

A3+ - sama mis A3 aga ohtlike kukkumistega

A4 – tõsine abironimine. Enamik julgestuspunkte ei hoiu rohkemat kui keharaskust ja kukkumine on väga tõsine. Viimane kindel punkt võib olla 10-15 meetrit madalamal.

A4+ - väga tõsine abironimine. Julgestuspunktid on marginaalsed ning kõietäie ronimine nõuab palju tunde.

A5 – äärmuslik abironimine. Mitte ükski julgestuspunkt ei pea rohkemat kui keharaskust. Peale julgestusankru pole marsruudil ühtegi polti.

A5+ - midagi veel vahvamat.

A6 – A5 ronimine A5 julgestusankruga. Lahtikukkumisel lendab kogu julgestus välja, ankur kaasaarvatud ning kogu tiim on vabalangemises. Ükski mõistlik inimene pole seda veel teinud ja need hullud, kes proovisid, ei tulnud tagasi et sellest jutustada.

Pildil: sloveenlane Tomaž Humar soolotõusul El Capitan'il - Reticent Wall A5R (R – *runout*).

Eelnevalt kirjeldatud süsteem käib tavalise abironimise kohta, kus kasutatakse ka kaljunaelu ja muid kaljut kahjustavaid julgestusvahendeid. Viimasel ajal on järjest enam levima hakanud puhas abironimine (*clean aid*) mis tähendab ronimist puhtalt ja ilma haamrit kasutamata. Keelatud on kaljunaelad, sepistatavad pead ja muu taoline. Süsteem on samane tavalise abironimise omaga, kuid A (*aid*) täht on asendatud C (*clean*)tähega. Näiteks C2+. Kui mõni rada on esmatõusul läbitud puhta abironimisega, eeldatakse ka järgnevatelt ronijatelt sama.

Muud süsteemid

Multipitch marsruutide kategooriad (ameerika ja vene)

Multipitch marsruudid on need, mis on pikemad kui üks köietäis ja nõuavad julgustuse organiseerimist seinal. Iga löigu tehniline raskus määratakse eraldi ja kogu marsruudi tehnilise raskuse määrab kõige raskem köietäis. Kaljumarsruutidele, mis on pikemad kui üks köiepikkus, lisatakse raskuskategooriale ka nn. pühendumuse (*commitment*) kategooria. See näitab, kui palju aega marsruudi läbimiseks keskmiselt kulub ja kui tõsine see on. Ingliskeelses terminoloogias on selge vahe sees tehnilise raskuskategooria (*class*) ning pühendumuse (*grade*) vahel. Eesti keeles pole seda vist veel tehtud (ma võin ka eksida...). Sama põhimõtet kasutatakse laialdaselt ka alpinistlike marsruutide raskuse määramisel kõikjal maailmas. Ameerika süsteem erineb Venemaal ja Alpides kasutatavatest selle poolest, et pole otseselt seotud marsruudi tehnilise raskusega.

Ameerika pühendumuse skaala (*commitment grade*):

- I** ronimine võtab aega 1-3 tundi
- II** 3-5 tundi ehk vähem kui pool päeva
- III** 5-8 tundi ehk üle poole päeva kuid mitte täispikk päev
- IV** täispikk päev
- V** üks väga pikk päev või kaks päeva
- VI** vähemalt kaks päeva kuni nädal
- VII** rohkem kui nädal ekstreemsetes tingimustes ja raske ronimisega.

Venemaal kasutatav skaala (rooma numbrid on UIAA süsteemis):

- 1B** kerge köisjulgestuses ronimine
- 2A** mitu köietäit kergelt köisjulgestuses ronimist
- 2B** peamiselt I ja II, kuid võib sisaldada ka III raskuskategooriaga lõike
- 3A** peamiselt I ja II, aga peab sisaldama ka III raskusega lõike mitte vähem kui 5-20 m
- 3B** peamiselt I, II ja III; võib sisaldada ka kuni 15m IV raskusega lõike. Täispikk päev
- 4A** peamiselt II ja III, peab sisaldama vähemalt 20-50m IV lõike. Täispikk päev.
- 4B** peamiselt II, III, IV; võib sisaldada kuni 15m V raskusega lõike. Võimalik ööbimine.
- 5A** peamiselt III ja IV, peab sisaldama vähemalt 10-40m V lõike. 1-3 päeva.
- 5B** peamiselt III, IV, V; võib sisaldada kuni 20m VI lõike. Üle ühe päeva.
- 6A** peamiselt IV ja V, peab sisaldama 20-40m VI lõike mitte vähem kui 200-250 meetrit marsruudi kohta. Mitte vähem kui 3-4 päeva.
- 6B** peamiselt V ja VI lõigud, mitte vähem kui 3-4 päeva.

Allpool on mitmeid raskuskategooriate võrdlustabeleid nii sport-, trad- kui bouldering ronimise kohta. Nagu näha, ei lange kõik tabelid omavahel päris täpselt kokku ja ei peagi langema, kuna nii täpne jaotus on juba oma olemuselt ujuv. Lõpus on ka kaks näidet kaljumarsruutide topodest ehk juhtplaanidest. Esimene neist on Soomest ja teine Ameerikast.

	AMEERIKA	PRANTSUSE	SAKSA (UIAA)	UK	AUSTRALIA	POOLA	ROOTSI	TAANI	UKRAINA	SOOME	LÕUNA-AAFRIKA	KÕRGOZSTAN	RUMEENIA
	I	I	HVD			I	1		1B			1A	1
	2	II			8, 9	II	2	1	2A				1A
									2B				1B
5.6	3	III	MS	4c	10, 11	III	3	2	3A				2A
									3B				2B
5.7	4	IV	S		12	IV	4+/+	3	4A	3	13		4A
													4B
					13	V-	5-	4	4B		14		
5.8	4+	V-	VS								15	2A	
		V			14	V	5	4+		4	16		5A
5.9	5	V+	HVS	5a	15	V+	5+	V-	5A	4+	17	2B	5b
5.10a	5+	VI-		5b	16	VI	6-	VI-		5	18	3A	6A
5.10b		VI	E1		17								
5.10c	6a	VI+			18	VI+	6	VI	5B	5+/6-	20		6B
5.10d	6a+		E2		19							3B	
		VII-			20	VI.1	6+	VI+			21		
5.11a	6b+	VII	E3	5c	21	VI.1+		VII-	6A	6	22		
5.11b	6c	VII+			22	VI.2	7-	VII		6+	23	4A	
5.11c	6c+		E4	6a	23	VI.2+	7	VII+		7-	24		
5.11d	7a	VIII-									25	4B	
5.12a	7a+	VIII	E5		24	VI.3	7+	VIII-		7	26		
5.12b	7b									7+			
5.12c	7b+	VIII+			25	VI.3+	8-	VIII			27	5A	
5.12d	7c	IX-	E6	6b	26	VI.4		VIII+	6B	8-	28		
					27	VI.4+	8			8	29	5B	
5.13a	7c+	IX											
5.13b	8a	IX+	E7	6c	28	VI.5	8+			8+/9-	30		
5.13c	8a+	X-			29	VI.5+	9-				31	6A	
5.13d	8b	X	E8		30	VI.6	9				32		
5.14a	8b+				31		9				33	6B	
5.14b	8c	X+	E9		32		9+						
5.14c	8c+	XI-			33								
5.14d	9a	XI	E10	7a									
		XI+											
				7b									

Üks võimalik tabel erinevate raskuskategooriate võrdlemiseks. Pärit leheküljelt www.climbing.lt

The ROCKFAX Grade Table

BRITISH TRAD GRADE (For bold routes)		Sport Grade	UIAA	USA	Australian
Mod <i>Moderate</i>		1	I	5.1	4
	Diff <i>Difficult</i>	2	II	5.2	6
		2+	III	5.3	8
	VDiff <i>Very Difficult</i>	3-	III+	5.4	10
		3	IV	5.5	12
	HVD <i>Hard Very Difficult</i>	3+	IV+	5.6	14
Sev <i>Severe</i>		4	V	5.7	16
	BOLD <i>HS</i> Hard Severe 4b SAFE	4+	V+	5.8	18
		5	VI-	5.9	20
	BOLD <i>VS</i> Very Severe 5a SAFE	5+	VI	5.10a	22
		6a	VI+	5.10b	24
	BOLD <i>HVS</i> Hard Very Severe 5b SAFE	6a+	VII-	5.10c	26
E1 6a 5c SAFE		6b	VII	5.10d	28
	BOLD <i>E2</i> 6a SAFE	6b+	VII+	5.11a	30
		6c	VIII-	5.11b	32
	BOLD <i>E3</i> 6a SAFE	6c+	VIII+	5.11c	34
		7a	IX-	5.11d	36
	BOLD <i>E4</i> 6b SAFE	7a+	IX	5.12a	38
		7b	IX+	5.12b	40
	BOLD <i>E5</i> 6c SAFE	7b+	X-	5.12c	42
E6 6c SAFE		7c	X	5.12d	44
	BOLD <i>E7</i> 7a SAFE	7c+	X+	5.13a	46
		8a	XI-	5.13b	48
	BOLD <i>E8</i> 7a SAFE	8a+	XI	5.13c	50
		8b	XI+	5.13d	52
	BOLD <i>E9</i> 7b SAFE	8b+	XII-	5.14a	54
		8c	XII	5.14b	56
	BOLD <i>E10</i> 7b SAFE	8c+	XII+	5.14c	58
		9a	XIII-	5.14d	60
	BOLD <i>E11</i> 7b SAFE	9a+	XIII	5.15a	62
		9b	XIII+	5.15b	64
		9b+	XIII	5.15c	66

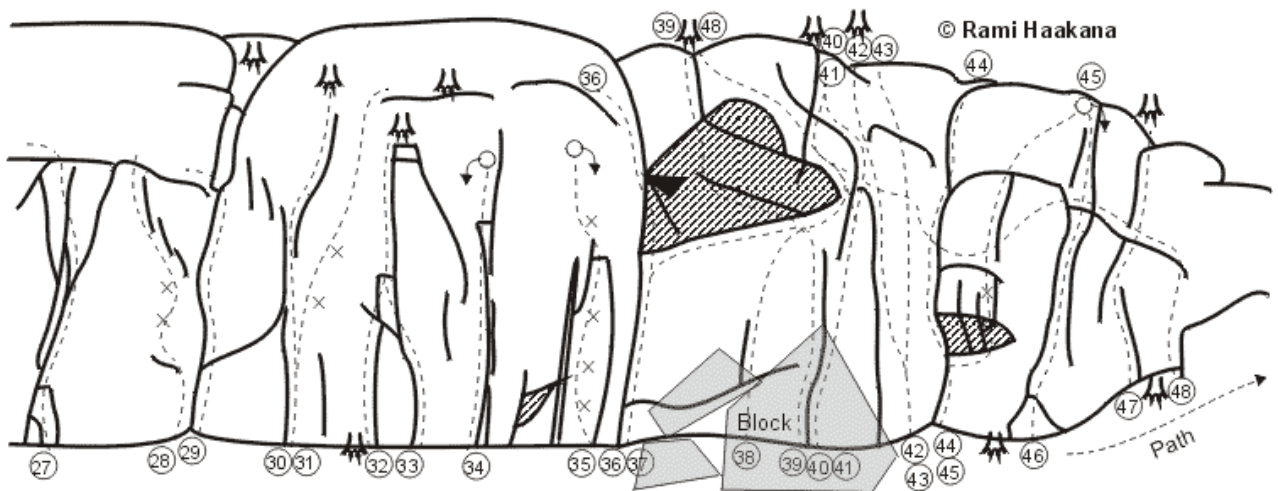
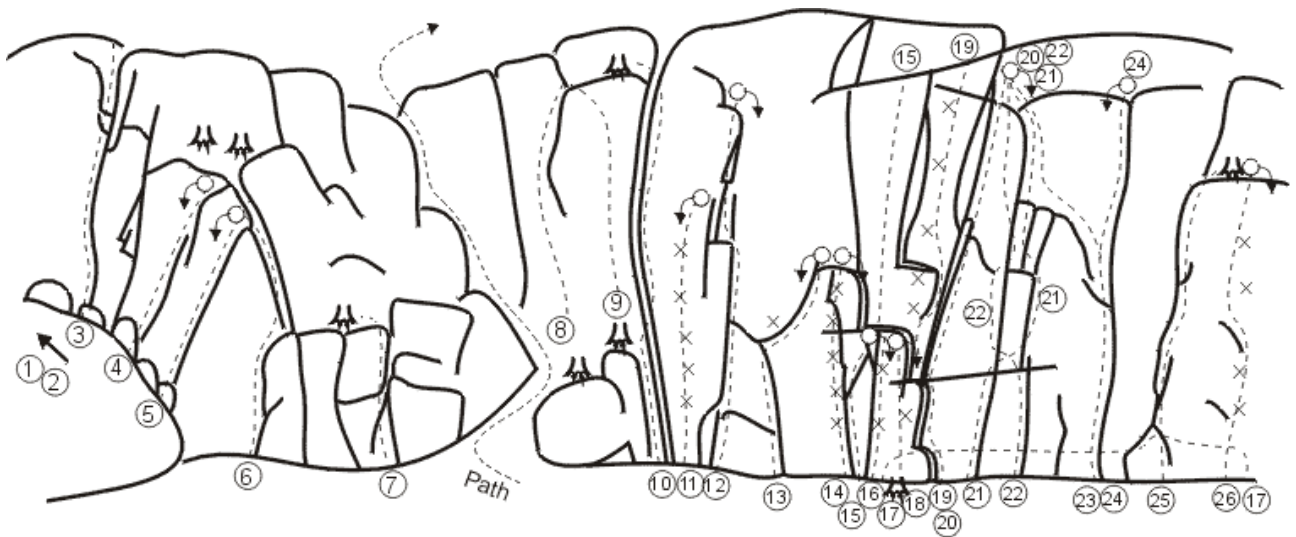
BOULDERING GRADES

V Grade	Peak Bouldering Grade	Font Bouldering Grade	Sport Grade (traverses)	British Tech Grade
VB	B0	 Colour Circuits		> 5a
V0-	B1	4		5a
V0	B2	4+		5b
V0+	B3	5		5c
V1	B4	5+	7a	6a
V2	B5	6a	7a+	6b
V3	B6	6a+	7b	6c
V4	B7	6b	7b+	7a
V5	B8	6b+	7c	7b
V6	B9	6c	7c+	7c
V7	B10	6c+	8a	7a
V8	B11	7a	8a+	7b
V9	B12	7a+	8b	
V10	B13	7b	8b+	
V11	B14	7b+	8c	
V12	B15	7c	8c+	
V13		7c+	9a	
V14		8a		
V15		8a+		
		8b		
		8b+		
		8c		
		8c+		
		9a		

Tabel leheküljelt www.rockfax.com

Australian	UIAA	French	YDS	NCCS	UK Adjectival	UK Technical	RSA	Saxon	Czech	Norw.	Swed.	V-grade
10	1	1	5.2		easy			I				
11	2	2	5.3		m			II				
12	3	3	5.4		d			III				
	4		5.5		vhd			IV				
13	5-	4	5.6		ms		E	V				
14	5	5	5.7	F7	4a		F1	VI		5-	5-	
15	5+				4b			VIIa		5	5	
16	6-	5+	5.8	F8	4c	e1	F2	VIIb	6	5+	5+	V0-
17	6		5.9	F9	5a	e2	F3	VIIc	7	6-	6-	V0
18	6+	6a	5.10a				G1	VIIIa	7a	6	6	
19	6+	6a+	5.10b	F10	5b	e3	G2	VIIIb	7b	6+	6+	V0+
20	7-	6b	5.10c				G3	VIIIc	7c			
21	7	6b+	5.10d		5c	e4	H1	IXa		7-		V1
22	7+	6c	5.11a	F11			H2	IXb		7		V2
23		6c+	5.11b		6a	e5	H3	IXc			7-	
24	8-		5.11c				I1	Xa		7+	7	V3
25	8	7a	5.11d	F13		e6	I2	Xb		8	8-	V4
26	8+	7a+	5.12a		6b		I3	Xc		8+	8	V5
27	9-	7b	5.12b	F14		e7	J			8	8-	V6
28	9	7b+	5.12c	F15		e8				8+	8	V7
29	9+	7c	5.12d		6c		I1	Xb		9	9-	V8
30	10-	7c+	5.13a	F16		e9	I2	Xc		9	9-	V9
31		8a	5.13b		7a		I3			9	9-	V10
32	10	8a+	5.13c			e10	J			9	9-	V11
33	10+	8b	5.13d							9	9	V12
34	11-	8b+	5.14a							9+	9+	V13
35	11	8c	5.14b									V14
		8c+	5.14c									
		9a	5.14d									

Tabel leheküljelt <http://www2.ing.puc.cl/~cseebach/mountain/libre/grados.html>

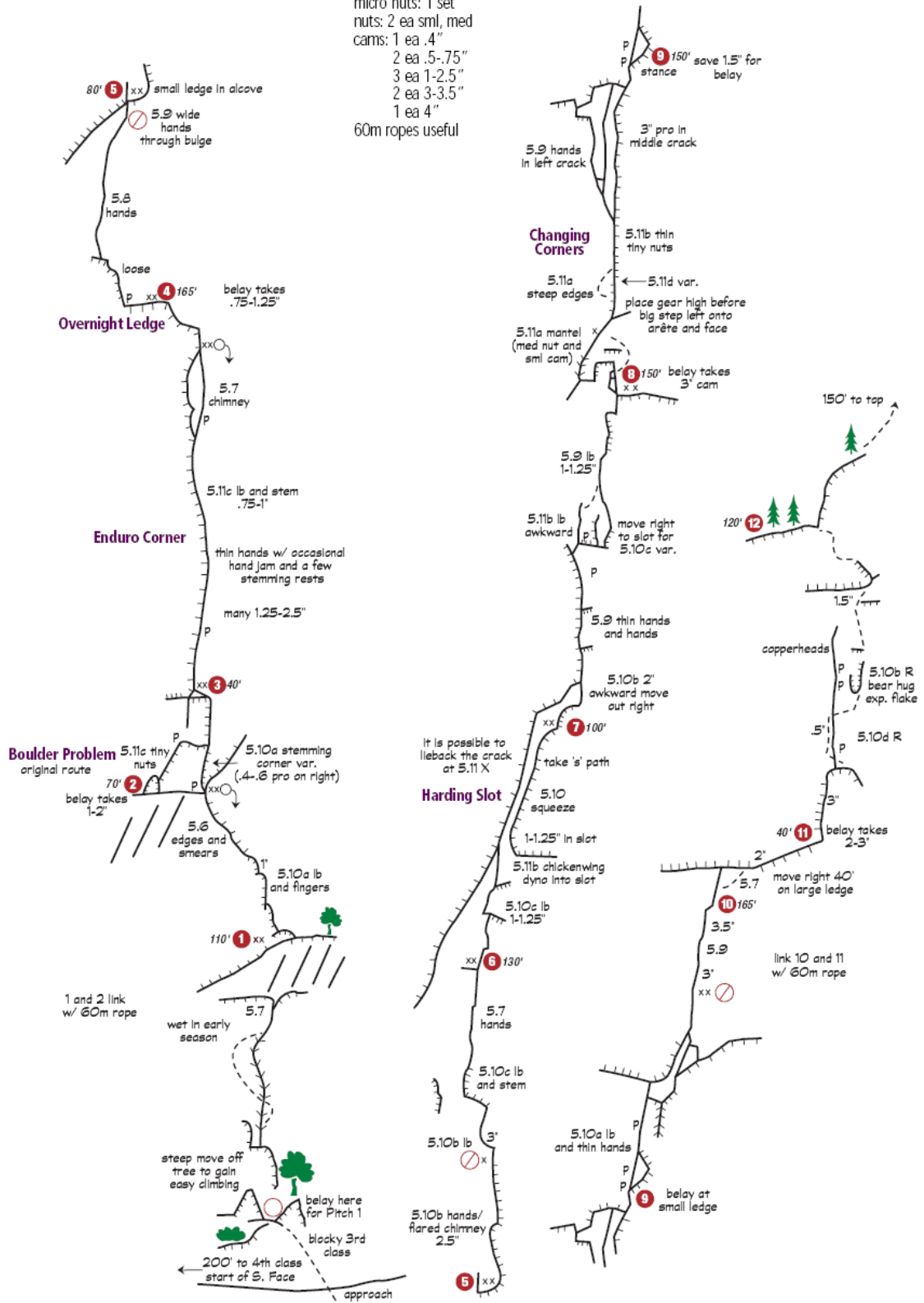

**Ronimiskoht nimega Havukallio Soomes. Pärit lehelt
www.slouppi.net**

Nr	Name	Grade	Description				
1.	Jagulaari	5+		22.	Heli Keiju	7	
2.	Mannerjää	5		23.	Härkä	6	
3.	Hajurako	7+		24.	Rallarlivet	7-	Runout.
4.	project	?		25.	Kanto	6-	A basic line.
5.	project	?		26.	Porahakaihottuma6c		
6.	no name	6		27.	Hollolan Bleau	5-	
7.	Veikka G	4		28.	Rock Pastori	7a	A bit
8.	Arin reitti	4					
9.	Thanos	6		29.	Kesän Lapsi	4+	
10.	Havuhormi	4+		30.	Snellman	6-	
11.	Maaailmanlopun Ravintola	8a		31.	Pikku Isä	6+	
12.	Ee-mäntä	7-	Nice one!	32.	Cure	5-	
13.	Åksön Crack	7a		33.	Cure variaatio	6	
14.	Arthur Dente	8a	7c+/8a	34.	Hybrishalkeama	6+	Maybe
15.	Lepopäivän Ratoksi	?					
	Technical grade	A2+		35.	Hausmylly	6c	Hard start.
16.	Captain Kirk	7c+		36.	Kulman Ulottuvuus	6	
17.	boulder	6c	boulder	37.	Poikkikulku	5-	
18.	Haloo	7a		38.	Sauna	5	
19.	Vanha Grant	7a+		39.	Joo Joo	?	Technical grade A3+.
20.	Kotkanpesä	6+	A classic.	40.	Keväthuuma	4+	A good starter line.
21.	Nössö	6-	Very nice.	41.	Keväthuuma variaatio	5-	
				42.	Syysunelma	5-	
				43.	Harmaapukuinen Mies	5+	
				44.	Taisteluplaneetta Galactica	5-	

Rack

- micro nuts: 1 set
 - nuts: 2 ea sml, med
 - cams: 1 ea .4"
 - 2 ea .5-.75"
 - 3 ea 1-2.5"
 - 2 ea 3-3.5"
 - 1 ea 4"
- 60m ropes useful

El Capitanil paikneva multipitch marsruudi Astroman 5.11c V topo